יפעת מידע תקשורתי דרך מנחם בגין 96-98 (לשעבר דרך פ"ת) תל אביב 67138 טל. 03-5635050 פקס. 03-5617166

26.76x34.78	1	עמוד 25	גלובס - כותרת	23/07/2020	73810260-7
הראל ביטוח ופיננסיפשמעון אלקבץ - יו"ר הראל פיננסי - 85210					

משבר הקורונה: התערבות הממשלה ובנק ישראל דרך הבורסה איננה חזות הכול

בנק ישראל והממשלה צריכים לכוון ולתמרץ, אבל לא לנסות לייצר מציאות שאינה משקפת נכונה את הכלכלה • עליות מחירי המניות והאג"ח אולי נותנות תחושת עושר, אבל לא מסייעות לציבור הרחב, ואת מחיר רכישות האג"ח של בנק ישראל נשלם כולנו, ואולי גם הדורות הבאים

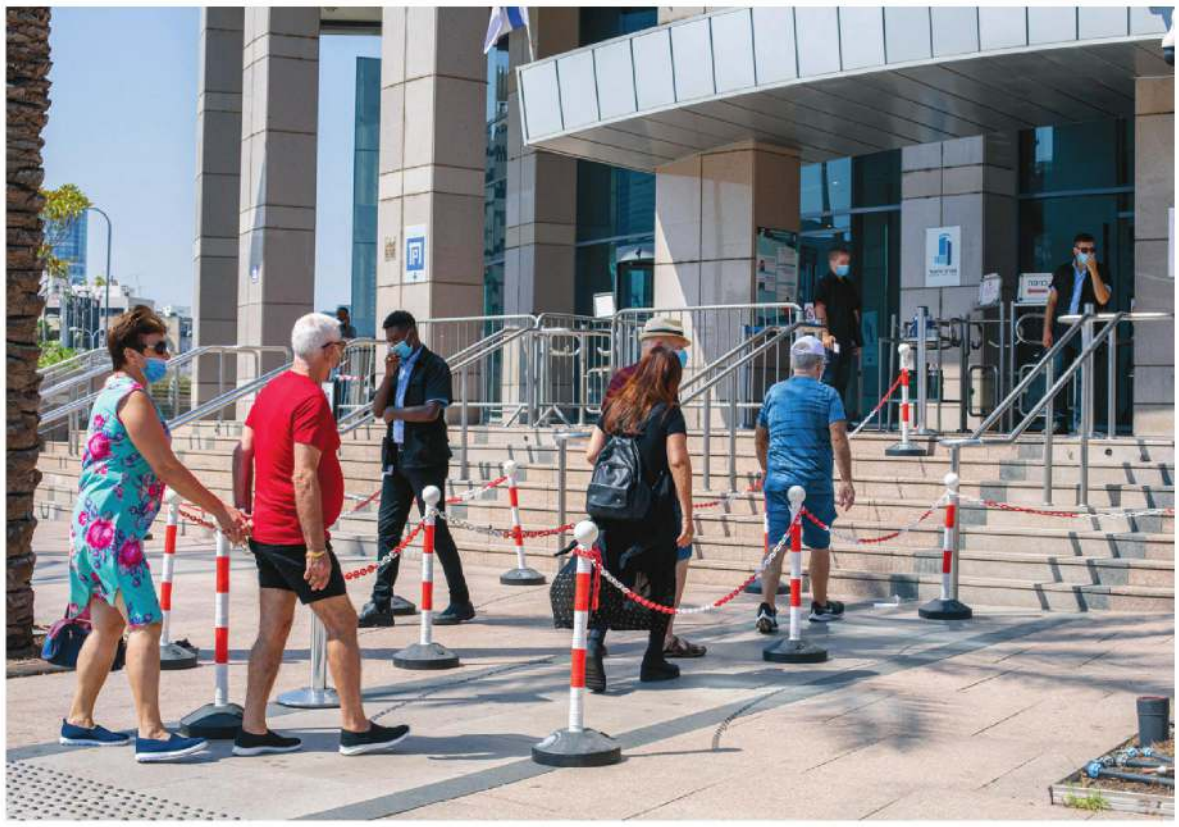

בדרך ללשכת התעסוקה בת"א. מן הראוי שהממשלה תציע הכשרות מקצועיות

צילום: כדיה לוי

דעה
שמעון אלקבץ

הגיע הזמן להפנים: המחלה המירבקת כאן לזמן ארוך. יש לחשוב לטווח ארוך, יש לקיים את החיים והכלכלה לצד הקורונה. זוהי פעילות במקביל, ולא בטור.

אי אפשר להמתין לסיום הקורונה. הכלכלה תסתיים לפני כן אם לא נפעל נכון. מניעת ההידבקות היא מטרה ראויה, אבל סביר להניח שלא ניתן למנוע לאורך זמן את ההדבקה, אלא יש לנהל נכון ולשלוט בקצב ההתפשטות שלה. לכן, יש להגדיר ראשית את המטרה ארוכת־הטווח, ויחד עימה לתת פתרון קצר־טווח לבעיות הפרנסה. למשל, טיפול מעמיק ושמירה על קבוצות הסיכון, ובמקביל הפעלת הכלכלה; או לימוד מעמיק של גורמי ההדבקה המשמעותיים יותר, ומלחמה בהם תחילה.

הבעיות העיקריות הן היעדר תוכנית לטווח ארוך, אובדן אמון הציבור, היעדר שקיפות הנתונים והיעדר שיח פתוח מול הציבור. שיח כזה יש לקיים תוך הקשבה, ולא רק השמעה מצד הדרג הפוליטי. כדי להתמודד עם המשבר יש לקיים תנאים הכרחיים ועקרונות למדיניות הממשלה. עם התנאים ההכרחיים ניתן למנות: תעסוקה וקיום כלכלי – ברור לכל שיש חובת קיום יסוד לאדם; דיור וקורת גג; חיי חברה ותרבות – שברור שאינם מותרות, והם בעלי חשיבות לקיום חברה אנושית.

עובדים סוציאליים, אחיות ורופאים הם הלוחמים בחזית המלחמה הזו. גורמי הרפואה המסורים וכן העוסקים בתמיכה נפשית ובהכוונה תעסוקתית, הם תפקידים קריטיים במשבר זה, שלהם צריך להצדיע מדי יום ונצטרך להצדיע להם גם כשנצא מהמשבר. בדיוק כמו שהצדענו לצה"ל לאחר מלחמות ישראל, ולרופאים לאחר גל הקורונה הראשון. כיום, יש לתת להם את התנאים והכלים כדי להיות עמוד השדרה של הטיפול במשבר.

על הסקטור הציבורי לקחת חלק במחיר המשבר הזה. הסקטור הציבורי גדול, ברובו מקצוען, אבל ברובו אינו מבין ואינו חווה את סכנות המשבר. כעת הגיעה השעה של הסקטור הציבורי בכללותו לשאת בחלק מהנטל – לא בדיבורים, אלא בקיצוצים, בהפחתות ובצמצום תנאים.

על הסקטור הציבורי לבצע מעבר מלא לשירותים מקוונים. התקדמות

הממשלה צריכה להציע לממן את שכרם של עובדים שחוזרים כעת למעגל העבודה לתקופה ארוכה יחסית, של 24 חודשים לפחות. ארגונים ישמחו לקבל עובדים שיסייעו, ושעלותם תמומן על־ידי הממשלה

זו תשפר את השירות, את הנגישות לשירותים בימי הקורונה ואת מצב הרוח של אזרחי ישראל.

דמי עבודה במקום דמי אבטלה

על הממשלה להכריז על תוכנית של תשלום "דמי עבודה", ולהימנע עד כמה שניתן לחלוטין מתשלום "דמי אבטלה" (או "דמי בטלה"). אנשים אלה, שעבדו קשה כדי להתפרנס והרוויחו את לחמם בזיעת אפיהם, מעוניינים לעבוד – גם כדי לקבל שכר, אבל גם כדי להתקיים בכבוד. ההשתכרות האישית יש בה גם תרומה נפשית, סיפוק וגאווה. את זה דמי האבטלה לא נותנים.

לכן, הממשלה צריכה להציע לממן את שכרם של עובדים שחוזרים כעת למעגל העבודה לתקופה ארוכה יחסית, של 24 חודשים לפחות. ארגונים ישמחו לקבל עובדים שיסייעו, ושעלותם תמומן על־ידי הממשלה. זהו פתרון שאין בו מפסידים, אלא רק מרוויחים. העובד יקבל משכורת ולא דמי אבטלה, המעבידים יקבלו סיוע למימון עלות העובדים וייהנו מסבסוד עלויות, והממשלה תשלם אותו הדבר, כאילו שילמה את דמי האבטלה.

נוסף על כך, יש לשקול ביצוע עבודות יזומות, גם להגדלת תשתיות, וגם סיוע לכל "לוחמי הקורונה", תמיכה תפעולית בבתי חולים, מרפאות, שינוע של ציוד רפואי, סיוע לציבור עם רמת הסיכון הגבוהה יותר, לבתי אבות ועוד. עבודות אלה ישפרו את התמיכה בהתמודדות עם משבר זה ויספקו שכר למשפחות רבות. תשלומים אלה אינם תשלומי חסד, אלא תשלומי זכות. אנשים יעדיפו דרך זו.

שינויי תפיסה נדרשים לאור המשבר

קפיטליזם לא יכול להתקיים כאשר לאחר אין ממה לחיות. קפיטליזם יכול להתקיים רק כאשר לאחד יש יותר, אבל לאחר יש בסיס קיום. לא מדובר בסוציאליזם או בחלוקה מלאה ושוויונית של כל העוגה. עדיין צריך לשמר את התגמול על מאמץ, יכולת והשקעה, אבל שוב, כאשר יש לאחר ממה לחיות.

מדינה או שלטון ריבוני לא יכולים להתקיים כשקיום האזרחים לא תופס מקום ראשון בסדר העדיפות החברתי־כלכלי (עם יחס מועדף לצד הביטחוני).

צריך להפסיק לדבר במונחים סטטיסטיים. יש להבין שכל אדם הוא עולם ומלואו. אין משמעות לממוצע ההכנסה או לצמיחת (קיטון) התוצר.

יש לתת פתרון מושכל של הקטנה מירבית של ההדבקה, אבל בד בבד לתמוך בהמשך מירבי של הפרנסה וקיום הכלכלה. את קבוצות הסיכון יש לשים במרכזה של תוכנית למניעת הידבקות ולאפשר לכלכלה לעבוד

יש לעבור לדבר במספרים, על אנשים ומשפחות שאין להם ממה לחיות. זה שהתוצר קטן "רק" בכמה אחוזים, לא משקף את עומק המשבר של אותן מאות אלפי משפחות, המגלמות את אותם אחוזי תוצר שהלכו לאיבוד.

יש לבצע הכשרות מקצועיות בהיקפים גדולים. העולם משתנה, ושוק העבודה משתנה עימו בקצב גדול. לא כל מי שפוטר יוכל למצוא עבודה בתחום שבו עסק קודם לכן. על הממשלה לבנות תוכניות לאור שינוי זה בשוק העבודה, וכבר להציע הכשרות מקצועיות כדי לתת מענה נכון לשינויים אלה.

בשעה זו, על הממשלה לאפשר פתרונות לשוכרי הדירות ולמשלמים משכנתאות. תמיכה ממשלתית זמנית לדמי שכירות או תשלומי משכנתא עד לגובה מסוים היא הכרח. שמירת קורת גג תאפשר לאנשים לחיות בכבוד.

אי אפשר לפתור בעיה אחת על־ידי יצירת בעיה אחרת, שיכולה להיות חמורה יותר מזו שאותה מנסים לפתור. יש לתת פתרון מושכל של הקטנה מירבית של ההדבקה, אבל בד בבד לתמוך בהמשך מירבי של הפרנסה וקיום הכלכלה. את קבוצות הסיכון יש לשים במרכזה של תוכנית למניעת הידבקות ולאפשר לכלכלה לעבוד.

ההתערבות דרך הבורסה, הן על־ידי בנק ישראל והן על־ידי הממשלה, אינה חזות הכל. גורמים אלה צריכים לכוון ולתמרץ. אין זה מתפקידם לנסות לייצר מציאות שאינה משקפת נכונה את המצב ואת הכלכלה.

עליות מחירי המניות והאג"ח אולי נותנים תחושת עושר, ומצב רוח טוב, אך בעיקר הן מעשירות את העשירים ואינן מסייעות לציבור הרגיל. את המחיר של רכישות האג"ח על־ידי בנק ישראל נשלם כולנו, ואולי גם הדורות הבאים. הבנק המרכזי אינו קרן גידור או קרן השקעות, והממשלה אינה שחקן פיננסי.

שקיפות הנתונים ואמון הציבור הם יסוד מהותי בקיומה של כל תוכנית, ובכלל ביכולת לצלוח את המשבר המורכב הזה. כן, זה משבר מורכב מאוד, מסוכן ובעל השלכות שלא נראו כ־100 שנה. כדי לא לאבד את הציבור, חובה לקיים מדיניות של שקיפות, שיח ציבורי ופתוח. יש להסביר באופן מפורש את השיקולים שהביאו להחלטה כזו או אחרת. הציבור רוצה לדעת מדוע גוזלים ממנו חירות כה חשובה. הוא בוודאי זכאי וראוי לכך.

יש לזמן לכל הישיבות המקצועיות לגיבוש הצעדים להתמודדות עם המשבר, גם עם אנשים מהתעשיות שבהן דנים. אותם אנשים שהממשלה דנה בעסקיהם, כנראה מבינים דבר או שניים על הדרך שבה ניתן להקטין את הסיכונים בעסק שלהם. לפקידי הממשלה אין תמיד ניסיון או ידע בכל העסקים, בפרט עסקים קטנים. זו לא רק חוכמת ההמונים, זו חוכמת המנוסים והמבינים.

לעם ישראל לדורותיו הייתה תכונה מופלאה של ערבות הדדית. תכונה זו בלטה כל אימת שסכנה ריחפה מעלינו. זה היה בכל מלחמות ישראל וברגעים קשים אחרים. הפעם, התחושה הזאת אינה קיימת יותר. עוד לא מאוחר, עדיין ניתן לתקן. ●

הכותב הוא ד"ר שמעון אלקבץ, יו"ר הראל פיננסים, מקבוצת הראל ביטוח ופיננסים. הכותב ו/או חברות בקבוצת הראל ו/או בעלי עניין בהן ו/או בעלי השליטה בקבוצה, עשויים להחזיק ו/או לסחור, בעבור עצמם ו/או בעבור אחרים, בניירות הערך והנכסים הפיננסיים המצוינים בטור זה, ו/או לנהל מכשירי השקעה בתחום הנזכר בטור זה. אין לראות בכתוב משום שיווק השקעות או תחליף לשיווק השקעות המתחשב בנתונים ובצרכים האישיים והמיוחדים של כל משקיע